

Sygn. akt XV C 238/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 sierpnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Solecki

Protokolant: st. sekr. sąd. Iwona Mrajska

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2013r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa L. S.

przeciwko M. S., A. J.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

1. Oddala powództwo,

2. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej M. S. kwotę 377 zł. (trzysta siedemdziesiąt siedem) tytułem zwrotu kosztów procesu .

UZASADNIENIE

L. S. w pozwie skierowanym przeciwko M. S. iA. J. domagał się ochrony dóbr osobistych w postaci honoru i dobrego imienia oraz zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda zadośćuczynienia w kwocie po 2.000 zł. od każdej z pozwanych na rzecz hospicjum dla chorych dzieci.

W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwana M. S. występowała w dniu 27 maja 2012 r. przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku w charakterze obwinionej z wniosku Komisariatu(...) Policji w G., natomiast pozwana A. J. na tej rozprawie występowała w charakterze świadka obrony. Powód zaś występował w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Zdaniem powoda w dniu 27 maja 2012r. pozwane występując w sprawie zeznały nieprawdę celem postawienia powoda w złym świetle, że L. S.: "składa fałszywe donosy do instytucji państwowych". Twierdzenia o fałszywych donosach potwierdziła przed sądem A. J.. Powód wskazał, że pozwane naruszyły jego dobra osobiste jako obywatela o nieskazitelną opinię, zasłużonego wobec narodu i państwa. Do pozwu powód załączył wyciąg z wyroku z dnia 27 kwietnia 2012r. wydanego przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku w sprawie sygn. akt II W 1109/11 i jego uzasadnienia.

W odpowiedzi na pozew A. J. i M. S. wniosły o oddalenie powództwa.

Zdaniem pozwanych, wniesiony pozew jest bezzasadny i krzywdzący. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwane wskazały, że w wyroku z dnia 15 marca 2011 r. nie doczytano się stwierdzenia jakoby pozwane oczerniały powoda, że składa "fałszywe donosy do instytucji państwowych", a pozwane nie pamiętają takiego faktu. Nadto pozwane czują się pokrzywdzone faktem, iż powód L. S. oskarża je o pomówienia jego osoby.

Powód podczas rozprawy w dniu 29 kwietnia 2013 r. rozszerzył powództwo oświadczając, że domaga się zasądzenia od pozwanych kwoty po 4.000 zł.

W piśmie procesowym z 6 maja 2013 r. pełnomocnik pozwanej M. S. wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. W pozostałym zakresie oświadczono, iż pozwana podtrzymuje w całości swoje stanowisko w sprawie oraz podniesione wnioski dowodowe i twierdzenia na ich poparcie

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód L. S. jest właścicielem pawilonu handlowego mieszczącego się w G. przy ul. (...), w którym mieści się sklep (...). Pozwana M. S. prowadzi w sąsiedztwie zakład fryzjerski, natomiast A. J. jest właścicielem lokalu użytkowego położonego przy ul. (...), w którym znajduje się sklep monopolowy.

Okoliczność bezsporna nadto potwierdzona dowodem: zeznania powoda L. S. protokół k. 88 (Czas:00:28:28, Czas:00:37:00), zeznania pozwanej M. S., protokół k. 77 (Czas:00:17:31, Czas:00:19:05) zeznania pozwanej A. J. protokół k. 88 (Czas:00:37:23, 00:40:00),

W dniu 10 czerwca 2010r. L. S. złożył zawiadomienie, że M. S. w dniu 1 czerwca 2010r. złośliwie niepokoila go przez zakręcenie wody do sklepu (...)Prawomocnym wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2012r. wydanym w sprawie o sygn. akt II W 1109/11 Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku uniewinnił obwinioną M. S. od czynu zarzucanego jej we wniosku oskarżyciela publicznego o ukaranie.

A. J. występująca jako świadek w sprawie podczas rozprawy w dniu 25 kwietnia 2012 r. zeznała, "Były konflikty z panem S., ponieważ od roku czasu zaczął pisać do Inspekcji Nadzoru Budowlanego, że niby ja coś przebudowałam, a ja nie mam takiej możliwości, ponieważ za moim pawilonem jest ściana należąca do sklepu mięsnego. Był wzywany Sanepid przez pana. Przyszedł także do sklepu mięsnego i monopolowego i nie stwierdził naruszeń. Poszedł do (...) i stwierdził w piwnicy te ohydne rzeczy i chyba musieli zapłacić grzywnę. Ciągłe są donosy. Całe lata pan walczył z przedstawicielami władzy a teraz uwziął za sąsiadów. " W uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 27 kwietnia 2012 r. zawarto zapis następującej treści: "Nadto Sąd nie dopatrywał się, aby mimo istniejącego konfliktu pomiędzy obwinioną, a pokrzywdzonym, M. S. starała się oczernić L. S. bądź przedstawić go w gorszym świetle. Fakty podawane przez obwinioną odnośnie zachowania pokrzywdzonego oraz tego, że składa fałszywe donosy instytucjom państwowym potwierdziła świadek A. J.. Nadto obwiniona wskazała, że kiedyś pomiędzy pokrzywdzonym a sąsiadami nie było konfliktu."

Dowód: zeznania A. J., k. 307 akt sprawy II W 1109/11 Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku, wyroki k. 307 i 399 oraz uzasadnienie wyroku z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt II W 1109/11, k 309 - 313 akt sprawy II W 1109/11 Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku, wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku z dnia 15 marca 2011r. w sprawie sygn.. akt II W 1063/10 z uzasadnieniem k. 56 - 60

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił zasadniczo w oparciu o akta postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku w sprawie o sygn. akt II W 1109/11. Na podstawie protokołów sporządzonych przez Sąd Rejonowy w następujących datach: 23 listopada 2010 r., 17 stycznia 2011 r., 1 lutego 2011 r., 15 marca 2011 r., 21 listopada 2011 r., 23 stycznia 2012 r., 15 marca 2012 r., 25 kwietnia 2012 r., protokół z 27 kwietnia 2012 r. oraz protokołów sporządzonych przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniach 3 sierpnia 2011 r. oraz 28 sierpnia 2012 r. nie sposób twierdzić aby widniał w nich jakkolwiek zapis o tym, że pozwana M. S. oświadczyła, iż powód składa fałszywe donosy do instytucji państwowych. De facto pozwana ta była przesłuchiwana jedynie podczas rozprawy w dniu 15 marca 2011 r. oraz 23 stycznia 2012 r. Nadto oświadczenie takie nie zostało złożone także podczas

przesłuchania jej przez Funkcjonariuszy Policji w dniu 21 sierpnia 2010 r. Również w treści jak i uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego z dnia 15 marca 2011 r. brak oświadczenia o treści wskazanej w żądaniu pozwu.

Zapoznając się z protokołem rozprawy Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 25 kwietnia 2012 r. Sąd dopatrywał się jedynie sformułowania wyrażonego przez pozwaną A. J. o treści "ciągle są donosy", które to określenie stanowić będzie kwestię dalszych rozważań Sądu.

Sąd dał wiarę i wziął pod uwagę zeznania pozwanych w zakresie tego, że powód składa donosy lub skargi. Jednakże nie budzi wątpliwości Sądu, iż każda ze stron w toku przesłuchania prezentowała własne stanowisko w sprawie, a zeznania w pozostałym zakresie nie były potwierdzone żadnym innym dowodem mającym związek ze istotą sprawy. Sąd nie dokonywał ustaleń faktycznych w oparciu o dokumenty prywatne złożone przez powoda w piśmie procesowym z dnia 11 czerwca 2013 r. oraz dokumenty załączone przez pozwane do pisma z 7 marca 2013 r., z uwagi na brak bezpośredniego związku z przedmiotem niniejszego postępowania. Nadto wobec nieuzupełnienia braków formalnych pismo pozwanych zostało zwrócone (k. 70 i 89)

Mając na uwadze tak poczynione ustalenia Sąd doszedł do przekonania, że roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Rozpatrując niniejszy spór Sąd obowiązany był ustalić w pierwszej kolejności, czy w istocie zeznania A. J. złożone na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt II W 1109/11 stanowiły naruszenie dóbr osobistych i czy pozwane mogą odpowiadać za sformułowania zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 27 kwietnia 2012 r., a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi w powyższym zakresie, ustalić, czy ich działania były bezprawne, czy też zostały spełnione przesłanki uchylające bezprawność działania pozwanych.

Z uwagi na to, że powód wystąpił w niniejszym procesie o ochronę naruszonych dóbr osobistych, Sąd rozważania swe oparł przede wszystkim o treść przepisów regulujących tę materię - a mianowicie art. 23 kc i 24 kc.

Art. 23 kc statuuje generalną zasadę, że dobra osobiste człowieka, wskazane w tym przepisie jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ochrony takiej może się domagać osoba, której owe dobra zostały zagrożone bądź naruszone cudzym działaniem, chyba że - jak wynika z treści art. 24 § 1 kc - działanie to nie jest bezprawne. Tym samym ustawodawca jednoznacznie wskazał, że owa bezprawność działania jest przesłanką konieczną do udzielenia ochrony przewidzianej w tym przepisie. Jednocześnie w sposób szczególny ukształtowany został ciężar dowodowy w procesie o ochronę dóbr osobistych przez wprowadzenie zasady domniemania bezprawności. Wobec tego powód musi w procesie wykazać jedynie, że doszło do naruszenia bądź zagrożenia jego dóbr osobistych cudzym działaniem, natomiast to pozwany ma obowiązek wykazania istnienia okoliczności usprawiedliwiających to działanie, a więc wyłączających bezprawność. Za okoliczności takie uznaje się na ogół: działanie w ramach porządku prawnego tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu. (tak za orzeczeniem Sądu Najwyższego z 19.10.1989r. II CR 419/89 OSP 11-12/90, poz. 377).

Przyjmuje się, że cześć w ujęciu prawa cywilnego posiada swój aspekt zewnętrzny tj. dobre imię, oraz aspekt wewnętrzny tj. godność osobistą. (vide: M. Surkont, W sprawie reformy przepisów dotyczących ochrony czci i godności osobistej, Przegląd Sądowy 1994r., Nr 6, s. 58 oraz Maria Grzelka, Ochrona dóbr osobistych w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Currenda, wydanie II, Sopot 1998, str. 12-13).

Odnośnie twierdzonej wypowiedzi pozwanej dotyczącej "składania fałszywych donosów" podkreślenia wymaga, iż kierunek i zakres kontroli sądu pozostaje zróżnicowany w zależności od tego, czy naruszenie dóbr osobistych powoda nastąpiło wskutek rozpowszechnienia przez pozwane twierdzeń co do faktów czy też ujemnych ocen. Rozstrzygnięcie bowiem kwalifikujące wypowiedź krytyczną jako stwierdzenie faktu lub ocenę jest nieodzowne dla przeprowadzenia w postępowaniu sądowym prawidłowej kontroli zarzutów krytycznych. W pierwszym wypadku zarzut krytyczny może być przedmiotem dowodzenia i w razie nie wykazania jego prawdziwości sprawca naruszenia nie może powoływać się

na swobodę krytyki jako okoliczność usprawiedliwiająca rozpowszechnianie zarzutu. W drugim zaś wypadku zarzut krytyczny nie podlega sprawdzeniu w kategoriach prawdy i fałszu, a badanie jego treści w kategoriach słuszności lub zasadności pozbawione byłoby obiektywnej, intersubiektywnie sprawdzalnej miary i - w konsekwencji - zawsze prowadziłyby do kwestyjnego rezultatu.

Jeśli przyjąć zatem, że wypowiedź pozwanej dotyczyła faktów to należy stwierdzić, że powód swoich twierdzeń nie wykazał.

Według elektronicznego wydania Słownika Języka Polskiego Wydawnictwa Naukowego PWN SA "donos to, zgłoszenie do władz, zwykle tajne, o dokonaniu przez kogoś jakiegoś wykroczenia lub przestępstwa"

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że jak dowodzi lektura akt sprawy karnej Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku i wbrew twierdzeniom pozwu, w dniu 27 maja 2012r. nie odbyła się żadna rozprawa podczas której zeznawałyby pozwane, a tym samym pozwane nie mogły składać zeznań o wskazanej przez powoda treści. Podkreślenia przy tym wymaga, iż zadanie Sądu ograniczało się do dokonania oceny ustalonego w sprawie stanu faktycznego w świetle regulacji dotyczących ochrony dóbr osobistych, to jest ustalenia czy na rozprawie w dniu 27 maja 2012r. pozwane zeznały nieprawdę, "że L. S. składa fałszywe donosy instytucjom państwowym" i tym samym naruszyły dobra osobiste powoda, a jeżeli tak to czy działanie pozwanych było w tym zakresie bezprawne. Należy podkreślić, że w sprawach o naruszenie dóbr osobistych przedmiot kontroli sądowej mogą stanowić wyłącznie wskazane przez powoda zarzuty krytyczne, wyrażone w opisanych przez niego okolicznościach faktycznych. Sąd bowiem dokonuje oceny tylko w odniesieniu do inkryminowanych przez stronę powodową zarzutów krytycznych i nie może "formułować" za nią żądań pozwu. Już tylko z tego powodu powództwo podlegało oddaleniu.

Treść protokołów w sprawie Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku sygn.. II W 1109/11 nie pozwala stwierdzić, aby pozwana M. S. gdziekolwiek wyraziła się o osobie powoda jakoby ten "składał fałszywe donosy do instytucji państwowych" i tym samym miałyby stawiać powoda w złym świetle przed obliczem Sądu Rejonowego. Również zeznania pozwanej A. J. złożone przed Sądem Rejonowym w dniu 25 marca 2012 r. obejmowały jedynie lakoniczne zdanie mówiące o tym, iż "ciągle są donosy", co nie może explicite oznaczać, iż mowa była o fałszywych donosach, a dodatkowo nie było wskazane do kogo te donosy miałyby być kierowane. Co prawda, jak to zostało uwidocznione w stanie faktycznym przedmiotowej sprawy, Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 kwietnia 2012 r. wyraził pogląd o tym, iż powód "składa fałszywe donosy do instytucji państwowych", to zdaniem Sądu nie jest to sformułowanie użyte przez pozwane i stanowi ono prawdopodobnie nadinterpretację wypowiedzi A. J..

Stosownie bowiem do jednej z podstawowych zasad postępowania cywilnego, a mianowicie obowiązku udowadniania faktów i twierdzeń przez stronę wywodzącą z tychże faktów skutki prawne, określonego w dyspozycji art. 6 k.c., to rzeczą powoda, było dążyć do zgromadzenia i przedstawienia Sądowi należytego rodzaju dowodów. Wszelkie zatem zaniechania podejmowania takich działań przez powoda, jego ewentualne zaniebdania i przeoczenia, stanowiąc zarazem wyraz woli strony powodowej, pociągać muszą za sobą niekorzystne dla niej skutki procesowe. Należało bowiem przyjąć, że ciężar dowodu w przedmiocie wykazania, iż zostały naruszone jego dobra osobiste oraz kto je naruszył spoczywał na powodzie.

Powód na tę okoliczność zgłosił wniosek o przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci protokołów i wyroków sporządzonych w sprawie II W 1109/11 Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku. Z zeznań powoda wynikało, iż pozwane zeznały przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku o tym, że powód składa fałszywe donosy do instytucji państwowych. Jednakże w żadnym z protokołów rozpraw: czy to przed Sądem Rejonowym czy Sądem Okręgowym działającym jako Sąd ad quem brak inkryminowanego oświadczenia pozwanej M. S.. Natomiast stwierdzenie przez pozwaną A. J., iż powód składa donosy, nie świadczy o obraźliwym charakterze tego oświadczenia. Choć sformułowanie "donos" może prima facie sprawiać wrażenie obraźliwe, to zdaniem Sądu nie stanowi dostatecznej podstawy do stwierdzenia, że w okolicznościach sprawy mogło naruszyć dobro osobiste powoda w postaci dobrego imienia, honoru i czci. W Polsce donos obywatelski nie ma już jednoznacznie pejoratywnej konotacji, ale wciąż wielu nie traktuje donoszącego za wzór obywatela. Socjologowie tłumaczą to bagażem ostatnich

dwustu lat naszej historii, kiedy to współpraca z organami państwa - najpierw zaborczego, potem okupanta, a w końcu komunistycznego - była naganna, a donos był wręcz aktem zdrady. Aktualnie zdaje się jednak przeważać pojmowanie takiego zawiadomienia jako moralnego obowiązku wobec kraju i porządku publicznego. To nie jest wcale definicja praworządności. Tak w wielu krajach europejskich np. w Niemczech określa się tzw. donos obywatelski. Składający donos nie czują dyskomfortu, gdy informują o tym, że ktoś prowadzi nielegalną budowę, zatrudnia pracowników na czarno czy choćby parkuje w miejscach zakazanych. Niewątpliwym jest, że powód składa wszelkiego rodzaju "zgłoszenia do władz" czego dowodzą zeznania pozwanych i lektura akt sprawy karnej. Są to działania mieszczące się w ramach przysługujących obywatelowi Rzeczypospolitej Polskiej praw jakie między innymi przyznaje ustawa zasadnicza, a opisywanie działań polegających na korzystaniu z tych prerogatyw w granicach zakreślonych przez system prawny nie może samo w sobie oznaczać przedstawienia takiej osoby w "złym świetle". Nadto wskazać, należy, iż pozwane nie mogą w żadnym stopniu odpowiadać za wyrażenia sformułowane przez inne podmioty czy osoby, nawet w odniesieniu do instytucji wymiaru sprawiedliwości, a ich odpowiedzialność jest ściśle związana z ich osobistymi działaniami.

W tej sytuacji powództwo podlegało oddaleniu, ponieważ powód nie udowodnił, ażeby doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Mając powyższe na względzie, Sąd na mocy art. 24 § 1 k.c. a contrario orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie II wyroku w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. W związku z tym, że powództwo zostało oddalone w całości, powód na mocy art. 98 k.p.c. zobowiązany jest do zwrócenia pozwany kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W niniejszej sprawie na koszty celowej obrony składa się koszty zastępstwa procesowego odpowiadające kwocie 360 zł. zasądzone na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.) oraz poniesiona opłata od pełnomocnictwa.